

Dalabanan

OKTOBER 2009

DALABANANS
INTRESSENER

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska regionala
utvecklingsfonden

Jobbet, showen, modet och kärleken...

I något vågade ordalag skulle man definitivt kunna benämna tåget som en kombination av kontor, fördrink, köplust och relationsbyggare. Från tidig morgon till sen kväll upprätthåller tåget såväl de goda förutsättningarna som de lättillgängliga möjligheterna för tusentals människor som behöver ta sig från en plats till en annan.

Sett genom de regionala glasögonen är tåget en oerhört viktig del av både de individuella och de mer "affärsomspännande" vardagsbehoven. Egentligen vore det rimligt att vänta sig ett minskat behov av resande med tanke på de mötes- och kommunikationsätt som tack vare tekniken blivit en naturlig del av samhället. Men det är snarare tvärtom. I takt med att gränserna för möten mellan människor suddats ut, ses också en ökning av såväl pendlande som de tillfälliga resorna. I samma hastighet har dessutom kraven på kvalitet, miljöhänsyn, bekvämlighet, punktlighet och effektivitet tilltagit hos alla "typer" av resenärer.

Här möter vi några resenärer som vi fångade en helt vanlig fredag i september:

STIG MEITON, 54 ÅR, BOR I FALUN,
FRILANSDJOURNALIST

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Jag reser ungefär en gång varannan månad. Idag ska jag till ett möte i Stockholm.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Tåget har en väldigt stor betydelse för mig! Det är effektivt, eftersom jag kan jobba under restiden, något som inte är möjligt om jag reser med bil. Jag hamnar dessutom centralt vilket betyder att jag har löjligt nära till alla ställen direkt.

Vad är viktigast med tågresandet?

När jag åker tåg vill jag att det ska vara förutsägbart. Det är det inte idag. Priserna är horribla och varierar alldeles för mycket. Man vet aldrig i förväg vad det kostar. Standarden från tåg till tåg är väldigt olika. Och det är INTE bra när det brister i tid. Rätt som det är kan man få ta bussen. Så, förutsägbart, det är det inte!

LENA REYER INGMAN, 47 ÅR, BOR I BORLÄNGE - OPPOSITIONSRÅD I BORLÄNGE KOMMUN

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Jag reser ungefär en gång varannan vecka, ibland varje vecka. Just idag ska jag på konferens i Stockholm.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Jättestor betydelse. Jag kollar alltid tågtider när jag ska till nya resmål. Det är bara vid de

tillfällen då tiderna inte passar som jag tar bilen.

Vad är viktigast med tågresandet?

Det absolut viktigaste för mig är att jag kommer fram i tid. Att det är fräscht och bekvämt på tåget är också viktigt för mig, och att jag har tillgång till el och en kopp kaffe.

HANNA NEVBERG, 22 ÅR, BOR I GÄVLE - STUDERANDE I GÄVLE

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Vanligtvis reser jag en eller två gånger i veckan, ibland tack vare studierna, som idag då jag har ett möte i Stockholm. Annars reser jag mycket mellan Gävle och Uppsala, eftersom min pojkvän bor i Uppsala och jag i Gävle.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Jag har ingen bil så tåget har stor betydelse för mig. Jag tycker dessutom att tåget är ett transportsätt som passar mig väldigt bra.

Vad är viktigast med tågresandet?

Jag vill att det ska vara rent och fräscht och att personalen är trevlig. Och förstås att tåget kommer i tid!

GUNNEL AXELSSON, 44 ÅR, BOR I UPPSALA - ARBETAR INOM SVENSKA KYRKAN I UPPSALA

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

För jobbets räkning reser jag två gånger per vecka. Ibland händer det förstås att jag kombinerar jobbet med lite nöjen också, som denna gång då jag ska roa mig lite över helgen.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Jag föredrar helt enkelt att åka tåg framför buss.

Vad är viktigast med tågresandet?

Jag vill veta att jag kommer fram i tid och att det finns någonstans att sitta under resan.

RAHEL, 24 ÅR, BOR I UPPSALA - ARBETAR INOM DEN EKONOMISKA BRANSCHEN OCH STUDERAR I UPPSALA

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Med något enstaka undantag reser jag dagligen. Just idag reser jag för jobbets räkning.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Väldigt stor med tanke på mitt dagliga behov.

Vad är viktigast med tågresandet?

Att det finns sittplats och att tåget håller tiden.

JONAS HERST (FRÅN SCHWEIZ), 23 ÅR, BOR I UPPSALA - STUDERAR UPPSALA

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Jag reser ungefär en gång per månad, just denna gång ska jag och en kompis till Stockholm över helgen för att handla lite.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Jag har ingen bil, så för mig är det tåg som gäller.

Vad är viktigast med tågresandet?

Att det går tåg ofta, så att jag slipper vänta länge på nästa om jag skulle missa det tåg jag tänkt mig att åka med.

ROBERT, 28 ÅR, BOR I UPPSALA - ARBETAR I UPPLANDS VÄSBY

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Jag reser med tåg varje dag, mellan jobbet och hemma. Idag ska jag till Stockholm på bröllop.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Det har stor betydelse för mig. Jag väljer alltid tåget framför bilen ur miljösynpunkt.

Vad är viktigast med tågresandet?

Jag vill ha tillgång till en sittplats under resan.

ULLE KARLÉN, 57 ÅR, BOR I STOCKHOLM - BARNMORSKA I STOCKHOLM

Hur ofta reser du, och vad är målet för din resa idag?

Jag åker tåg tre till fyra gånger per år, av olika skäl. Idag ska jag exempelvis åka till min dotter i Grövelsjön och stanna där över helgen.

Hur stor betydelse har tåget för dig?

Stor betydelse. Tack vare att tåget känns tryggt och säkert kan jag slappna av, sitta ner och njuta av naturen utanför fönstret. Det är ju så otroligt vackert här i Dalarna!

Vad är viktigast med tågresandet?

Att det kommer i tid. Jag vill sitta bra och bekvämt och det får gärna finnas gott fika. Korv med bröd - det vore gott!

”Det ska vara förutsägbart”

Ökad medvetenhet, rörligare arbetskraft, gränslösa samarbeten och behovet av att nyttja flertalet av dygnets vakna timmar har tills idag resulterat i omkring 5 000 tågresenärer per dag – bara längs med Dalabanan. Med tanke på att resebehovet med största sannolikhet fortsätter att öka samt det faktum att vår regionala tillväxt är beroende av konkurrenskraftiga transportmöjligheter, behöver Dalabanan ständigt utvecklas. Pålitliga tidtabeller, ökad turtäthet, kortare restid och ökad komfort är några exempel på vad som behövs för att utlova högsta standard, eller som en av Dalabanans resenärer uttryckt det: ”Det ska vara förutsägbart.” ■

Stellan Lundberg, Elisabeth Salander Björklund, Carola Gunnarsson:

”Transportsystemen är en viktig framtidsfråga!”

”Det var bättre förr” - en utsliten mening, laddad med lika många sanningar som det finns personliga erfarenheter. Men oavsett värdering och grundinställning till dåtid kontra framtid, är förändring en ständigt pågående process som berör oss i såväl stora som små sammanhang.

Infrastrukturen är ett utmärkt exempel på hur både den enskilda individen och hela samhällsstrukturer påverkas av utvecklingen och efterföljande beslut. Så sent som på 80-talet fanns det exempelvis de som menade att järnvägen hade spelat ut sin roll. Idag kan vi istället konstatera att tåget har en avgörande betydelse för samhällets överlevnad, vilket i allra högsta grad också påverkar människors förutsättningar till en trygg och meningsfull vardag.

För omkring 30 år sedan var inte järnvägen någon större angelägenhet. Visserligen sågs godstransporter som viktiga, men det var få som insåg betydelsen av effektiva lösningar för persontrafiken. Under den här tiden hade Stellan Lundberg, forskare och infrastrukturplanerare, uppdraget att göra en utredning kring Svealandsbanan, där resultatet gav helt nya infallsvinklar.

– Vi gjorde en omfattande analys av hur regionerna fungerade avseende bland annat näringslivet, arbetsmarknaderna och kompetensförsörjningen. Det visade sig att samspelet mellan kommunerna inte fungerade särskilt väl, berättar Stellan Lundberg.

EN LÖSNING BEHÖVDES

Analysen påvisade också att näringslivets belägenhet att flytta till en mindre ort som Eskilstuna var i det närmaste obefintlig på grund av att de dåliga transportlösningarna för såväl person- som godstrafik.

– Det var tydligt att en lösning behövdes och vi konstaterade genast att väg- och busstrafiken inte skulle kunna leva upp till behovet av snabba transporter, berättar Stellan. Vi började således att fokusera på järnvägen.

STÖRRE SAMHÄLLSNYTTA

Stellan Lundberg kom fram till att en standardnivå på 200 km i timmen, jämfört med den befintliga maxhastigheten i Sverige på 130 km i timmen, skulle behövas för att uppnå eftersträvarde samhällseffekter.

– Vid hastigheter på 200 km i timmen kunde vi påvisa att samhällsnyttan blev större. Samtidigt blev driftskostnaderna mindre eftersom varje tåg hann flera varv, berättar Stellan Lundberg.

EFFEKTFULL INJEKTION

De tydliga resultaten blev en effektiv injektion för politiker och näringsliv, och man beslutade sig för att bygga en bana som klarade de nya hastigheterna. Effekterna lät inte vänta på sig, och de blev dessutom långt bättre än förväntat.

– Vi ansåg tidigt att dubbelspår var den bästa lösningen, men i det här skedet var det inte strategiskt klokt att lägga fram det förslaget, med risk att satsningen helt skulle utebli, berättar Lundberg. Men när ökningen av resenärer blev så dramatisk att tågen inte kunde erbjuda sittplatser blev också dubbelspåret en aktuell fråga.

TIO MILJARDER ”I VINST”

De förväntade effekterna kring befolkningsutveckling, näringslivs-etablering och tillgången till en långt större arbetsmarknad besannades. I de beräkningar som gjorts kan man påvisa att de samlade samhällsekonomiska vinsterna uppgår till omkring tio miljarder, bland annat tack vare positiv befolkningsutveckling och minskad arbetslöshet.

”Det är fullt förstäeligt att människor har den åsikten, men efter att ha arbetat med infrastrukturfrågor under mycket lång tid vet jag också hur viktigt det är med bra lösningar som bär sig på lång sikt.”

”GODA KOMMUNIKATIONER GÖR KOMMUNEN TILL EN ATTRAKTIV PLATS”

Hos gemene man kan satsningar av det här slaget ibland kan vara svåra att förstå, kanske i synnerhet under svårare ekonomiska tider. Carola Gunnarsson, som är politiker i Sala, har erfarenhet av just det, utifrån att salaborna ifrågasatt prioriteringarna med motiveringen att man borde satsa vård, skola och omsorg istället.

– Det är fullt förstäeligt att människor har den åsikten, men efter att ha arbetat med infrastrukturfrågor under mycket lång tid vet jag också hur viktigt det är med bra lösningar som bär sig på lång sikt, säger Carola Gunnarsson. Goda kommunikationsmöjligheter gör

kommunen till en attraktiv plats för såväl företag som för människor som vill bo på en mindre ort och samtidigt ha tillgång till kvalitativa studier och en bred arbetsmarknad, menar Carola Gunnarsson.

DE BÄSTA AV VÄRLDAR – REGIONFÖRSTÖRING

En välbefolkad och lukrativ kommun ger förstas de skatteintäkter som behövs för att i nästa steg göra de satsningar som ligger lokalbefolkningen nära om hjärtat.

– Tack vare de senaste årens utbyggnad av kollektivtrafiken har vi dessutom fått ett helt annat utbud av nöjen, kultur och andra fritidssysselsättningar, utan att för den sakens skull behöva planera för övernattningar. Det är lite som att kombinera de bästa av flera världar – storstädernas omfattande utbud i kombination med småstadslugnet, säger Carola Gunnarsson.

”Elisabet Salander Björklund menar ändå att förbindelserna mellan Dalarna och Arlanda behöver effektiviseras ytterligare.”

RESTID UNDER TVÅ TIMMAR

Miljön är ytterligare en aspekt som spelar en stor roll i utvecklandet av järnvägsburna transporter. För Stora Enso, som är en av landets största transportörer av gods, har tågförbindelserna en avgörande betydelse för verksamheten. I takt med den ökande medvetenheten kring miljön och behovet av tidseffektivitet är Stora Enso också flitigt användare av persontåg mellan Falun och Arlanda/Stockholm.

– Vi väljer alltid tåget för våra verksamhetsanknutna resor, berättar Elisabet Salander Björklund, VD på Stora Enso. Ur miljösynpunkt är det ett självklart val för oss, dessutom är tåget ett bekvämt och effektivt sätt att resa på, inte minst med tanke på att det ger oss möjlighet att jobba under restiden, och kanske rent av sova en stund om så behövs. Elisabet Salander Björklund menar ändå att förbindelserna mellan Dalarna och Arlanda/Stockholm behöver effektiviseras ytterligare.

– Vi vet ju att det går att uppnå långt högre hastigheter än vi har idag, och vi hoppas att restiden mellan Falun och Stockholm inom kort ligger på under två timmar.

EN VIKTIG FRAMTIDSFRÅGA

Det råder knappast några tvivel om att infrastrukturen och förbindelserna mellan Dalarna och storstadsområdena är en angelägenhet som behöver tas på största allvar. Människor, hela samhällen, miljön, turismen och näringslivet är i allra högsta grad beroende av att järnvägen konsekvent ses över och utvecklas.

– Transportssystemen är en viktig framtidsfråga. Bara klimatfrågan i sig innebär att vi som land behöver föregå med gott exempel. Vi har möjligheten att utveckla transportsystemen på ett sätt som klarar både klimatutmaningarna och behovet av samspel mellan kommuner, regioner, näringsliv och människor. Detta bidrar till att andra länder, och härvid särskilt utvecklingsländerna, slipper göra samma misstag som hittills gjorts i de mest klimatbelastande länderna. Detta är en nödvändighet för att vi gemensamt ska klara den globala klimatutmaningen, avslutar Stellan Lundberg. ■

Utveckling av resecentra längs Dalabanan

BORLÄNGE

Med ambitionen att göra det enklare för resenärer som behöver byta mellan olika trafikslag planeras en utveckling av Borlänge Resecentrum. En ny angoring samt en utbyggd och upprustad vänthall ingår i det finansieringsförslag som ska vara färdigställt under hösten. Planerna innefattar dessutom Banverkets utredning av möjligheten att kunna ta in fem till sex tåg samtidigt, så att också bytena mellan olika tåglinjer blir smidigare. ■

HEDEMORA

Nu är det klart med EU-medel till utbyggnad av Hedemora resecentrum. Planerad byggstart under 2010. Samtidigt påbörjas utredning om utbyggnad av Hedemora station för samtidiga möten mellan tre tåg. ■

MORA

Under hösten beräknas Banverkets idéstudie kring önskvärda lösningar för Mora var klar, inte minst med fokus på ett nytt resecentrum med möjlighet till transfer för resande mot fjällvärden. I studien har man utifrån ett helhetsperspektiv även fördjupat sig i planerna för en ny godsbangård, elektrifiering av Lomsmyrens träterminal och en effektivare anslutning av Siljanssågen. ■

SÄTER

Ett nytt Resecentrum är under utredning i Säter. Målsättningen är att få en smidigare koppling mellan olika trafikslag samt en närmare anknytning till Sätters centrum. ■

FALUN

Resecentrum Falun är ett samarbetsprojekt mellan Falu kommun, Banverket, Jernhusen AB och Dalatrafik med syfte att skapa ett sammanhållet resecentrum i Faluns södra centrum. Utifrån målsättningen att erbjuda resenärer smidiga byten mellan olika färdstätt, och dessutom ge tillgång till bekvämligheter som biljettförsäljning, väntutrymmen, trafikinformation och kommersiellt utbud, fortskrider arbetet med Falu Resecentrum. Ambitionen är att Resecentrum Falun ska stå klart till skid-VM, som Falun hoppas få arrangera år 2015. Skid-VM eller inte, så har ett välutvecklat resecentrum en stor betydelse för ortens utveckling. ■

Vill du beställa rapporter eller andra dokument?
Kontakta Ingalill Eriksson på telefon 0243-741 22.
Eller ladda ner direkt från www.dalabanan.com